

Goigs a Nostra Mare Santíssima la VERGE MARIA DEL TALLAT

Venerada al seu antic Santuari i a la Parròquia de Rocallaura

La seva festa
el penúltim
diumenge d'agost

Arquebisbat
de
Tarragona

*Puix en sa necessitat
troba remei qui us implora:
Sigueu nostra protectora
Mare de Déu del Tallat.*

Vostra imatge sacrosanta
trobà a vista de tres llums
un pastor de bons costums,
en eixa Cova tan santa,
aquí us adora el veïnat
com a sa Reina i Senyora
Sigueu...

Essent la casa limitada
i vostres miracles grans,
el Rei allargà les mans,
i us la féu més ampliada,
donant-li sa Majestat
les riqueses que atresora.
Sigueu...

El Marquès de Camarasa
obtingué per Vós un fill,
les prenyades en perill
mai obliden vostra Casa,
puix les heu facilitat
el part en son temps i hora.
Sigueu...

És pública veu i fama,
que des del vassall al Rei
tothom troba son remei,
si de bon cor us reclama,
i amb la Divina Bondat
li serviu en tota hora.
Sigueu...

Al Miró de Granyenella,
i al Saumell de Blancaflort
d'esclavitud i de mort
deslliureu per meravella,
dos monjos en tempestat
salveu noble defensora.
Sigueu...

Molts pobles en processó
tots anys venen un per un
més Sant Martí, i Agramunt,
descalços amb devoció,
tot el poble agenollat
la gràcia de Déu implora.
Sigueu nostra protectora
Mare de Déu del Tallat.
Sigueu...

Qui falta d'aigua pateix,
si reclama a vostra Imatge,
i li rendeix vassallatge,
pluja abundant consegüeix;
i que sempre heu mostrat
ser de tots consoladora.
Sigueu...

Sols al veure vostra Casa
causa molta devoció,
i divina inspiració
al devot que en Vós s'abraça,
i apartant-se del pecat,
en ses costums es millora.
Sigueu...

Era ja determinat,
per Divina Providència,
que la Mare de clemència
fos guardada al seu costat,
puix la terra ha maquinat
ser de tots perseguidora.
Sigueu...

De vostre trono sagrat
la caritat vertadera
us traslladà a Cervera,
per complir el decretat,
aquella noble ciutat,
fou de Vós reguardadora.
Sigueu...

Destruït el Santuari
en uns anys calamitosos,
vostres devots molt zelosos
us busquen altre sagrari,
i al present sa pietat
a Rocallaura us adora.
Sigueu...

*Puix en sa necessitat
troba remei qui us implora:
Sigueu nostra protectora
Mare de Déu del Tallat.*

Melodia recollida i transcrita per Mn. Josep Benet

ENTRADA

Puix en sa ne-cessi-tat - - tro-ba re-mei qui us im-plo- plo - - ra - Si-gueu nos-tra Pro-tec-

TORNADA

to - ra Ma-re de - Déu - del Ta-llat - -

ESTROFA

Vos-tra im-at-ge sa-cro-san-ta tro-ba a vis-ta -

de tres llums - - un pas-tor de bons cos-tums - en ei-xa-co-va tan san-ta - a-qui us a-do-ra el rei-nat - coma

TORNADA

sa Rei-na i Sen-ya - - ra - si-gueu...

N Pregueu per nosaltres, Santa Mare de Déu.

R Perquè siguem dignes de les promeses de Crist.

ORACIÓ

Us supliquem Senyor Déu, que concediu als vostres servents de poder fruit sempre d'una bona salut espiritual i corporal, i per la intercessió de la benaurada Verge Maria, prop vostre, al cel, allibereu-nos de les tribulacions de la vida present i feu-nos gaudir de la joia eterna. Per nostre Senyor Jesucrist. R Amén.

LA MARE DE DÉU DEL TALLAT

Fent partió entre la Segarra i la Conca de Barberà, en un petit turó de la serra del Tallat, a 787 m d'altitud, hi han les restes del que en un temps va ser el majestuós Santuari-Priorat de Nostra Senyora del Tallat, terme municipal de Rocallaura.

S'hi accedeix actualment per una carretera asfaltada, de 3,200 km, que arrenca de la que va de Bellpuig a Montblanc, al cim de la carena que separa l'Urgell i la Conca. Un indicador molt ben situat ho assenyalava perfectament.

El topònim del Tallat apareix documentalment per primera vegada l'any 1058, quan el comte Ramon Berenguer i la seva muller donen el castell de Forès a Mir Foguet i Bernat Llop. Hug Dalmau de Cervera, col·laborador del comte barceloní, comença en 1076 a repoblar aquells punts més estratègics, i el 18 de novembre de 1079 concedeix el puig del Tallat als esposos Mir Oromir per a que hi establissin un cavaller que separa l'Urgell i la Conca. Un indicador molt ben situat ho assenyalava perfectament.

Amb motiu de la persistència de l'important reducte sarraí de Siurana, els repobladors menen una gran activitat defensiva, organitzant-se una estructura jeràrquica feudal que va colonitzant el terme del castell del Tallat. En 1195, Guillem de Guardiola, descendent d'Hug Dalmau de Cervera, ven al monestir de Poblet el castell i terme de Montblanquet, dintre del qual hi havia la fortificació del Tallat, construït vers el 1150, que en alguns documents ens apareix amb el nom de *castellum de Montblanc qui vocant Taliad*, però que a finals d'aquest segle, i perduda la seva importància militar, es va abandonar i només era conegut pel topònim de Puig del Tallat.

Algú ha deixat escrit que poc després de 1081 ja hi havia un petit ermitori, però el què és segur i documentat és que el dia 5 de maig de 1354, o sigui el dilluns després de la Festa de la Santa Creu, acabada la missa de Santa Maria, divuit veïns de Rocallaura, moguts per sentiments d'amor i gratitud, assumeixen el compromís formal de bastir en el puig del Tallat una església en honor de Santa Maria, promentent ajudar-hi de bon grat i amb aportacions en diners o en materials. L'església que hi bastirien seria de molt petites dimensions, i aviat esdevingué una realitat, ja que de 1372 se'n coneix un llegat testamentari i poc més tard, la concessió d'indulgències per l'arquebisbe de Tarragona.

La imatge que s'hi va col·locar quan les circumstàncies constructores ho varen permetre, és la que es venera actualment a Rocallaura amb el nom de Mare de Déu del Tallat. És una imatge del mateix segle XIV, que amida escassament 25 cm d'alçària. És de marbre, excepte l'avant braç que és de fusta. És policromada i les cares de la Mare de Déu i del Nen Jesús són negres. Les demés característiques les podeu veure al dibuix que presideix aquests goigs, reproducció d'una xilografia d'Enric C. Ricart.

No hi han dades concretes, però és molt possible, d'acord amb els costums de l'època, que l'ermita fos ocupada per un ermità o anacoreta, que rebria les nombroses visites que, personalment o en grups parroquials, anirien a visitar-la.

El curs dels anys, la precarietat de la construcció o qui sap si les vicissituds de la guerra contra Joan II afectarien l'ermita del Tallat que, a l'últim quart del segle XV, havia assolit un greu estat de degradació material. Ramon Berenguer de Llorac, senyor de Solivella, es converteix en un decidit protector d'aquell santuari tan malmenat, i obté un privilegi reial (16-X-1475) pel qual s'autoritza el sagristà, regent o procurador del Tallat, a fer aplega d'almoines arreu dels seus dominis per tal de reconstruir l'ermita o bé fer-ne una de nova. Solucionades unes diferències sorgides amb el rector de Rocallaura i dissipades les suspicàcies dels monestirs de Poblet i de Vallbona, Ramon Berenguer de Llorac tirà endavant el projecte de reconstrucció del Santuari, aconseguint del rei Ferran *el Catòlic*, successor de Joan II, de participar amb cabals reials en la dita reconstrucció. De l'any 1490 ja en posseïm dades que ens indiquen que en la casa del Tallat les obres ja estaven molt avançades, i que vers l'any 1493 foren visitades pels propis monarques Ferran i Isabel amb els seus fills, i tothom quedà molt ben sorprès del bon estat i qualitat de l'edificació. Hom creu que en aquesta ocasió es va fer el trasllat de la imatge de la primitiva capella a la nova i espaiosa església.

Després d'un intent fallit del 1505, els monjos de Poblet aconseguiren del rei Ferran, en ocasió de la mort de Ramon Berenguer de Llorac, l'administració de la casa i santuari del Tallat. El rei els la concedeix i els prega que tinguin cura dels oficis divins, de mantenir i augmentar la devoció a la Verge, i guardar l'hospitalitat allí tradicional. Poblet en prengué possessió el 23 de maig de 1509 i es va fer un inventari, que encara es conserva, pel qual pot apreciar-se que, mercès a les almoines populars, a la periòdica contribució reial i a la bona administració del senyor de Solivella, aquella gran i noble construcció estava quasi completament acabada.

Sota la gestió de Poblet, l'Ordre del Cister atorgà als benefactors del Tallat gràcies i beneficis espirituals que serviren, alhora que per escampar la fama del Santuari, per anar ampliant el patrimoni del mateix, que aviat es convertí en Priorat, amb una reduïda comunitat. Vers l'any 1725 es va fer un gran repàs a l'obra del Tallat, i a començament del segle següent el cambril nou, amb ampliació de l'església i nou enllosat.

La guerra de la Independència (1808-1814) obrí la decadència del Tallat. La incerta situació del país, amb els perills derivats dels successos de Poblet i Vallbona, deuien restar influència de devots i visitants, i prova d'això és que la imatge de la Mare de Déu va haver de ser amagada en dues ocasions a Cervera.

Però l'ensulsiada definitiva va ser l'any 1822, quan després de la supressió dels ordes monacals, el prior del Tallat cregué convenient d'abandonar el Santuari i traslladar-se a Poblet. Hom pot ja suposar que la sortida dels monjos propicià l'espòli de la casa. El mateix mes de gener d'aquest any es posa a subasta, des de Madrid, la casa i priorat del Tallat. La compra l'efectua un particular. Al cap dels anys, i a còpia de successions, la propietat s'anà fragmentant, i fins l'any 1983 no pogué reunificar-se la dividida propietat del santuari i bona part de l'antiga hisenda.

Tot seguit de l'abandó dels monjos, el rector de Rocallaura recollí la imatge de la Verge del Tallat el dia 6 de març de 1822. Aquest fet comportà un llarg contenciós amb els pobles de Montblanquet i Blancafort, que també al·legaven els seus drets, però finalment, en 1823, l'autoritat eclesiàstica l'atribuí a Rocallaura, d'on, en definitiva, n'havia eixit la iniciativa de l'erècció del Santuari. Alguns efectes del Tallat es varen repartir entre les parròquies veïnes, i tot el demés va anar sent brutalment saquejat i espoliat. Els elements artístics varen ser venuts pels nous propietaris, i avui es troben escampats pels museus i carrers de Sitges, el castell de Canet de Mar, Reus i d'altres llocs. Al cambril de Rocallaura, vora la Verge del Tallat, s'hi guarden cinc bells capitells esculturals, trobats en el desenrunament de l'edifici.

Seria llarg de fer una relació de les processons dels pobles al Tallat, el seu complicat costumari, alguna vegada pintoresc i tot, amb els problemes de precedència i cerimonial que es creaven. Des del segle XVII estan documentats els pobles que hi anaven en processó, ja sigui en forma *oficial*, a causa d'un vot de poble, o bé *ocasional*, és a dir, per pregàries de sequera, etc. Les processons es celebraven al Tallat i, quan aquest quedà abandonat i desgavellat, es continuaren a Rocallaura, on es conservava la imatge titular.

La guerra civil de 1936-1939 no tingué cap incidència al Tallat, perquè ja no hi quedava res per a destruir. La imatge de la Mare de Déu pogué salvar-se, amb una llarga successió de peripècies, sense moure's, però, de Rocallaura. L'altar major del Tallat, que havia anat a parar a Blancafort, va ser cremat.

Tot i això, la devoció s'aguantava forta, mercès, entre altres, a l'impuls que, a partir de l'any 1900 hi havia donat mossèn Ramon Bergada, rector de Rocallaura, ja sigui amb la construcció d'un cambril nou —motiu de grans festes i celebracions— ja sigui amb la redacció d'opuscles, fulletons, poesies i treballs històrics sobre el Tallat. Altres fites de la devoció a la Verge va ser la tasca de mossèn Eugeni Ferré que, l'any 1954, organitzà les festes amb motiu de l'Any Marià, el recorregut de la Mare de Déu pels setze pobles de la comarca i la coronació canònica el 21 de setembre d'aquell any. L'entusiasme i participació en aquests i altres actes va ser enorme.

L'any 1971 es constituí a Rocallaura l'Associació *Amics del Tallat*, sota l'entusiasta direcció de mossèn Francesc Benet, que no solament revifà les celebracions una mica decaïdudes a conseqüència de les crisis després del Concili Vaticà II, sinó que es llancen a una lenta però progressiva restauració del vell Santuari. L'any 1975, el 21 de setembre, després de la festa de l'Aplec anual, se'n commemora el seu cinquè centenari traslladant en processó la imatge de la Mare de Déu des de Rocallaura al lloc on durant cinc centúries hi havia acollit la devoció de tantes generacions. Aquesta trobada comarcal s'anà prosseguint en anys successius cada penúltim diumenge d'agost, després de la festa de l'Aplec a Rocallaura. Els assistents a la Trobada de l'any 1979 pogueren veure les primeres realitzacions rehabilitadores de les ruïnes de l'històric Santuari, tot i que encara pertanyien a diversos propietaris. La declaració, l'any 1980, de Monument històric-artístic, donà més nom i impuls a la Trobada del Tallat, on ara cada any s'hi celebra l'Aplec.

L'arranjament dels accessos, la neteja de les ruïnes del Santuari, la reconstrucció dels menjadors i la neteja i consolidació de la capella, on ja hi ha entronitzada una reproducció de la Verge del Tallat, afegint-hi la total propietat del lloc a favor dels *Amics del Tallat* i la tasca del camp de treball pel jovent que cada estiu hi organitza la Generalitat de Catalunya, permet de pensar que, en un futur més o menys proper, el Santuari retornarà a ser un digne tron de la Patrona de la Segarra, l'Urgell i la Conca de Barberà.

Hem deixat per al final l'esment dels goigs del Tallat, el cant dels quals formava part del cerimonial de les romeries o Aplecs.

En coneixem diferents textos manuscrits, probablement dels segles XVI-XVII que, procedents del Tallat varen anar a Poblet i, finalment, a Madrid. D'un d'ells se'n declara autor un religiós de Poblet. Per còpies fotogràfiques coneixem, igualment manuscrits, *Los goigs de N.S. del Tallat vel del Roser* i *Los miracles de Nra. Sra. del Tallat*. En aquests darrers es content els miracles atribuïts a la Mare de Déu del Tallat, que ja són explicitats en els presents goigs.

En quan als impresos, n'hi ha un extensíssim elenc d'edicions, des de la de l'any 1763, estampada a Tarragona, fins la darrera, impresa a Montblanc en ocasió del X Aplec Extraordinari del Tallat (1984), en full bifoli, que inclou també el Càntic de Romeria, lletra de mossèn Berdagà, adaptada en 1954 per mossèn Ramon Muntanyola, el qual era així mateix autor d'una *Ave*. Amdues composicions han conegut moltes edicions.

Hi han també uns goigs propis per a Maldà, originals del P. Manuel Esqué, claretia.

Josep-M.ª Sans i Travé